

GITTE

GOED OM WETEN

EEN BROCHURE VOL INFO OOK VOOR LEERKRACHTEN EN LEERLINGEN

Een meisje wordt een vrouw tussen twee werelden in of hoe het is om nergens bij te horen.

i solisti
Belgian wind ensemble Antwerp

Theater FroeFroe – Namenstraat 7 – 2000 Antwerpen – T/F 03/248221

I SOLISTI – Jan van Rijswijklaan 155, 2018 Antwerpen – T 03/8000121

E-mail info@froefroe.be - www.froefroe.be E-mail cindy@isolisti.be - www.isolisti.be

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave
2. Inleiding
3. GITTE van FroeFroe en I Solisti
  - a. Korte inhoud
  - b. Personages
  - c. Credits
4. *Galgenmeid* van Jean-Claude van Rijckeghem en Pat van Beirs
  - a. Korte inhoud
  - b. Extra personages
  - c. Schilderij
5. Achtergrondinformatie
  - a. Tijd
  - b. Ruimte
  - c. Thema's
  - d. Verwijzingen
6. De Vorm of over Poppen – Video – Muziek
  - a. Poppen
  - b. Video
  - c. Muziek
7. Theatercodes
8. Bijlagen

2. Inleiding

Beste,

Jullie komen met jullie klas kijken naar de fantastische voorstelling GITTE. Deze is gebaseerd op de jeugdroman *Galgenmeid* van Jean-Claude van Rijckeghem en Pat van Beirs. Dit theaterbezoek kan voorbereid of achteraf besproken worden aan de hand van deze map vol info over de productie.

Er zijn vier grote delen. Het eerste deel focust op de theatervoorstelling GITTE zoals deze gemaakt is door FroeFroe. Het tweede deel geeft meer uitleg over het boek *Galgenmeid*, en biedt informatie voor zowel leerlingen die het verhaal wel gelezen hebben, als leerlingen die dit niet deden. In het derde deel vinden jullie meer uitleg over de achtergrond van het stuk, de tijd en ruimte, en enkele verwijzingen. In het vierde deel vinden jullie meer informatie over de poppen, de video's, en de muziek. Tot slot kunnen jullie in deze lesmap ook enkele theatercodes en bijlagen vinden.

In deze begeleidingsmap wordt allerlei informatie aangereikt. Bij een aantal topics stellen we zelf een voor- of naverwerkingsopdracht voor. Deze worden aangeduid met een klein logo van FroeFroe. Uiteraard zijn jullie zelf vrij om andere opdrachten bij te verzinnen of de onze om te vormen.

Wij kijken samen met jullie uit naar de weergaloze schoolvoorstellingen van GITTE.

Het team van FroeFroe en van I SOLISTI

3. GITTE van FroeFroe en I SOLISTI

A. Korte inhoud

In 1572 wordt Gitte door haar moeder achtergelaten bij het weeshuis. Ze is op dat moment vijf jaar. Haar vader kent ze niet, het enige wat ze van hem heeft, is een halsketting met een Spaans zegel aan. Ze groeit op in het “maagdenhuis”, en ze vertelt iedereen over haar Spaanse vader, die een rijke pief zou zijn, een El Capitano, zelfs een vriend van de koning van Spanje.

Andere wezen worden verkocht aan deftige families, waar ze een toekomst als dienstmeisje tegemoet gaan. Gitte komt echter terecht bij een bende kermisklanten die haar leren stelen en bedriegen. Ze blijkt aanleg te hebben voor het stelen, tot ze op een dag betrapt wordt! Ze probeert te vluchten door over de bevroren rivier te rennen maar ze zakt door het ijs en verdrinkt... Bijna.

Ze wordt gered en vliegt de gevangenis in. In een koude vochtige cel, vol met ratten en nog een oud wijf dat veroordeeld is omdat ze met de duivel geslapen heeft, wacht ze haar vonnis af. Ze staat klaar om terechtgesteld te worden, de brandstapel likt aan haar voeten.

De tijd staat plots stil. Er komt een kraai overgevlogen en een koude windvlaag dooft het vuur. En dan bedenkt de rechter zich. Hij gelooft plots dat het zegel aan Gittes halsketting echt is. Als Gitte werkelijk de dochter is van een Spaanse hertog, kunnen ze haar inschakelen als spionne in Spanje. Die vader van haar is de Capitano van de oorlogsvloot van de Spaanse legers. Gitte kan kiezen: branden of spion worden. Ze kiest het tweede.

Gitte krijgt een brandmerk op haar schouder opdat ze niet zou wegvluchten. In de middeleeuwen wist iedereen wat zo'n tattoo betekende en waar ze ook gepakt werd, ze zou onmiddellijk afgemaakt worden.

Ze vertrekt naar Spanje. Haar advocaat en vriend, Johannes, gaat mee. Ze leert Spaans spreken, en éénmaal aangekomen, overtuigt ze haar vader dat ze wel degelijk zijn dochter is. Hij gelooft haar, hij herkent zijn geliefde, de moeder van Gitte, in het meisje.

Dan ontmoet Gitte Don Domingo. Een beroemd matador, een stierenvechter. Ze worden smoorverliefd op mekaar, vooral Gitte. Don Domingo is verliefd op het geld en het aanzien dat hij zou krijgen in de familie. Gitte vergeet haar opdracht en geniet van het leven in Spanje. Ze krijgt een Spaanse naam, mooie kleren, zoon, familie, eten, een lief. Er komt een trouwfeest.

De eerste huwelijksnacht loopt alles fout. Het brandmerk op haar schouder verraadt haar. Gitte wordt ontmaskerd als dief en spionne en ze wordt vermoord door haar eigen man om zijn eer te redden.

En dan vliegt er een kraai over...

B. Personages

GITTE is het hoofdpersonage. Ze is opgegroeid in een weeshuis, kent haar vader niet, en heeft geen herinneringen meer aan haar moeder. Het liefste wat ze wil, is op zoek gaan naar haar vader, maar dat is haar niet gegund. Op 14-jarige leeftijd wordt ze aangehouden voor diefstal, en veroordeeld tot de brandstapel. Haar enige manier om te ontsnappen, is spioneren in Spanje. Gespeeld door Julie Delrue.

NEELKEN is een heks die Gitte ontmoet in de gevangenis. Ze beweert bij volle maan in een raaf te veranderen. Gespeeld door Annelore Stubbe (pop).

JOHANNES is eigenlijk een letterzetter, maar soms wordt hij opgeroepen als onderbaljuw bis. Hij krijgt onmiddellijk medelijden met Gitte wanneer hij haar ontmoet in de gevangenis, en doet zijn uiterste best om haar vrij te spreken. Hij pleit er ook voor om Gitte naar haar vader te sturen. Wanneer Gitte vertrekt als spion, gaat Johannes met haar mee als tussenpersoon. Gespeeld door Dries De Win (pop).

BALJUW is de rechter. Hij lijkt niet geïnteresseerd in alles wat Gitte hem vertelt, en wordt kwaad wanneer Johannes suggereert haar naar Spanje te sturen. Gespeeld door Mieke Laureys (masker).

BEUL werkt voor de baljuw. Hij is wreed en houdt er van de gevangenen te folteren. Gespeeld door Filip Peeters (pop).

EL CAPITANO / EL CAPITAN is de vader van Gitte. Hij is de aanvoerder van de Spaanse oorlogsvloot en een vriend van de Spaanse koning. Als Gitte bij hem aan komt, erkent hij haar meteen als zijn dochter. Gespeeld door Filip, Annelore en Dries (pop).

LA MAMA / MADRE is de vrouw van El Capitano. In eerste instantie is ze kwaad wanneer ze Gitte ziet, en ze gelooft haar ook niet, maar na een tijdje sluit ze Gitte toch in haar armen als deel van de familie. Gespeeld door Mieke.

2 DIENSTMEIDEN / CHIKKAS werken voor El Capitano. Ze vinden Gitte raar omdat ze nooit haar hemd uittrekt. Gespeeld door Mieke en Annelore (poppen).

DOKTER onderzoekt Gitte wanneer ze aankomt in Spanje. Hij verklaart haar gezond. Gespeeld door Filip en Annelore (pop).

DON DOMINGO is een Spanjaard op wie Gitte verliefd wordt. Ze wil een leven met hem opbouwen in Spanje, maar hij ontdekt het

brandmerk op haar schouder en wil haar straffen voor haar leugens. Gespeeld door Annelore, Filip, Mieke en Dries (pop).

Johannes is een letterzetter. Om de leerlingen hier een concreet beeld bij te geven, kan verwezen worden naar Plantin-Moretus. In dit museum is een drukkerij uit de 16^e-17^e eeuw bewaard gebleven.

<http://www.museumplantinmoretus.be/nl>

C. Credits

Spel, poppenspel:

Dries De Win: Johannes (pop), El Capitano (pop), Don Domingo (pop).

Julie Delrue: Gitte.

Mieke Laureys: Baljuuw (masker), La Mama, Dienstmeid/Chikka (pop).

Filip Peeters: Beul (pop), El Capitano (pop), Dokter (pop), Don Domingo (pop).

Annelore Stubbe: Neelken (pop), El Capitano (pop), Dienstmeid/Chikka (pop), Dokter (pop), Don Domingo (pop).

Regie: Marc Maillard.

Muziek: I SOLISTI met Kasper Baele (hobo), Nele Delafonteyne / Tomonori Takeda (klarinet), Francis Pollet (fagot) en Arne Leurentop (electronica).

Videocreatie: Stijn Gruppings en realisatie: Tim Oelbrandt.

Techniek: Tim Oelbrandt en Jonas De Wulf.

Tekst: Mieke Laureys, Marc Maillard, naar het boek *Galgenmeid* van Pat Van Beirs en Jean-Claude Van Rijckeghem.

Poppen: Patrick en Marc Maillard, Ina Peeters, Astrid Michaelis.

Kostuums: Astrid Michaelis.

Decor: Bruno Smeyers, Klaartje Vermeulen, Janneke Hertoghs e.a.

4. Galgenmeid van Jean-Claude van Rijckeghem en Pat van Beirs

Deze voorstelling is gebaseerd op het boek *Galgenmeid* van Jean-Claude van Rijckeghem en Pat van Beirs uit 2010. Dit boek is geschikt voor iedereen vanaf 12 jaar.

Kennen de leerlingen het verschil tussen een boek en een theatervoorstelling? Laat ze verschillen opnoemen, en als nabespreking een toneelstukje opvoeren op basis van een andere tekst. Als ze *Galgenmeid* gelezen hebben, kunnen ze ook concrete verschillen tussen het boek en GITTE opnoemen.

A. Korte inhoud

Antwerpen 1582. De veertienjarige beurzensnijder en inbreekster Gitte Niemandsdochter wordt in de boeien geslagen door de stadswacht en ter dood veroordeeld. Ze ontsnapt ternauwernood aan de galg door de onderbaljuw ervan te overtuigen dat haar vader een Spaanse hertog is die bovendien adviseur is van koning Filips de Tweede.

De Nederlanden zijn in oorlog met Spanje en in ruil voor haar leven moet Gitte spioneren voor de Nederlandse prins van Oranje. Ze reist naar Sevilla en zal al haar list en handigheid moeten aanwenden om de strategische zeekaarten van de hertog te stelen.

Maar hoe langer Gitte in Sevilla is, hoe meer ze van de stad en de hertog gaat houden. Wanneer ze de elegante Don Domingo ontmoet, slaat haar hart helemaal op hol. Ze probeert met alle middelen onder haar opdracht uit te komen...

B. Extra personages

Deze personages komen wel in het boek voor, maar spelen geen rol in het toneelstuk. Enkelen worden wel terloops vermeld, zoals bijvoorbeeld Gittes moeder.

ROSSE is Gittes moeder. Ze werkte in een herberg als gezelschapsdame. Gitte heeft weinig herinneringen meer aan haar.

MEESTER ADRIAAN en GRETA zijn de eigenaars van het weeshuis waar Gitte opgroeit.

JOBBE is één van de andere meisjes in het weeshuis, Gitte raakt goed bevriend met haar.

ZWART PEERKEN en MANKE ESMERALDA kopen Gitte op uit het weeshuis. Ze reizen stelend kermissen rond als apotheker en toekomstvoorspelster.

SLIMME RICUS reist mee met Zwart Peerken en Esmeralda. Hij lijdt aan epilepsie.

FRANCISCUS wordt ook wel de Heilige Franciscus genoemd. Ook hij reist mee naar kermissen en beweert mensen te kunnen genezen door handopleggingen. Hij heeft vier honden: Marcus, Mattheus, Johannes en Lucas.

KAREL DE KERKPISSER leert Gitte hoe ze moet stelen en een mes moet gebruiken. Hij is verliefd op haar.

C. Schilderij

De cover van *Galgenmeid* is een detail uit een schilderij van Caravaggio. Het schilderij heet 'Judith onthoofdt Holofernes' en is geschilderd in 1598-1599, dus ook ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog.

Het schilderij is gebaseerd op het Boek van Judith dat een conflict tussen de Joden en Assyriërs (Syrische christenen) beschrijft. Dit gaat dus ook om een godsdienstconflict, net zoals de strijd tussen de protestanten en de katholieken.

Meer informatie over het schilderij kan u hier vinden:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Judith_onthoofdt_Holofernes_\(Caravaggio\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Judith_onthoofdt_Holofernes_(Caravaggio)).

Meer informatie over de schilder kan u hier vinden:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Caravaggio_\(schilder\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Caravaggio_(schilder)).

De leerlingen kunnen ook zelf op zoek gaan naar de betekenis van het schilderij, en het vergelijken met de situatie in de Nederlanden en Spanje.

5. Achtergrondinformatie

A. Tijd

Eind 16^e eeuw. Gitte wordt in 1572 achtergelaten in het weeshuis, wanneer ze vijf jaar is. Op haar veertiende wordt ze naar Spanje gestuurd, in 1582. Het verhaal speelt zich af tijdens de Tachtigjarige Oorlog.

Meer informatie over de Tachtigjarige Oorlog: https://nl.wikipedia.org/wiki/Tachtigjarige_Oorlog

Laat de leerlingen (eventueel op voorhand) enkele begrippen opzoeken die te maken hebben met de Tachtigjarige Oorlog. Ze kunnen deze ook voorstellen aan de klas.

Willem van Oranje, Filips II

Over welke gebieden regeerden deze personen?

Calvinisme, katholicisme, protestantisme

Wat is het verschil tussen deze godsdiensten? Welke werd waar beoefend?

Galg, brandstapel, foltering

Wie werd gevangen genomen? Waarom werden mensen gefolterd? Op welke manier?

Beeldenstorm

Wat gebeurde er precies tijdens de Beeldenstorm? Wat was het resultaat?

Ontdekkingsreizigers, de Nieuwe Wereld

Wat zijn ontdekkingsreizigers? Kennen de leerlingen enkele voorbeelden?

Waar ligt de Nieuwe Wereld? Wat houdt deze precies in? Hoelang duurde het om deze te bereiken in de 16^e eeuw? En nu?

De nasleep van de Tachtigjarige Oorlog blijft nog steeds actueel, dat blijkt uit een artikel dat in januari 2018 verscheen. In dit artikel wordt meer uitleg gegeven over het bestaan van Spaans bloed in Vlaanderen, en of het al dan niet een mythe is.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/01/16/-spaans-bloed--in-vlaanderen-is-een-mythe/>

B. Ruimte

Gitte groeit op in Antwerpen (Vlaanderen) en wordt via de haven van Cadiz, naar Sevilla (Spanje) gestuurd.

Meer informatie over de geschiedenis van deze steden:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Antwerpen_\(stad\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Antwerpen_(stad)), [https://nl.wikipedia.org/wiki/Sevilla_\(stad\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Sevilla_(stad)).

In de 16e eeuw had men minder kennis van de wereld en hoe die er uit zag. Er bestonden maar enkele kaarten, en deze waren onvolledig en werden constant aangevuld of verbeterd. Dit komt ook

sterk naar voren in het boek (zie bijlage B.), en is één van de belangrijkste redenen waarom Gitte als spion naar Spanje wordt gestuurd. Ze moet de wereldkaarten van de Spanjaarden zien te bemachtigen.

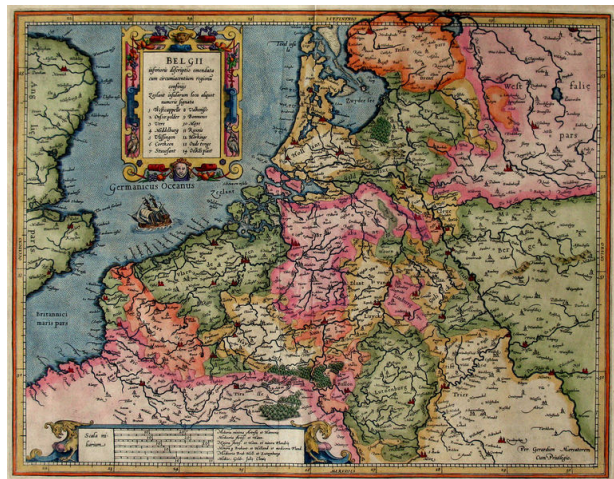

Vraag aan de leerlingen of zij het belang van deze wereldkaarten begrijpen. Laat ze een oude kaart van Europa of van de Nederlanden vergelijken met een huidige. Zijn er veel verschillen?

Hier is als voorbeeld een kaart van de Nederlanden, gemaakt door Gerard Mercator en gepubliceerd in 1596.

Gitte komt in Spanje terecht en moet Spaans leren. Laat de leerlingen ook kennismaken met enkele basiswoorden Spaans. Hier zijn enkele woorden die ook terugkomen in het stuk.

- Hola! = Hallo!
- Buenos dias! = Goeiedag!
- Buenas noches! = Goeienavond!
- Ciao! = Dag/Hallo!
- Todo bien? = Alles goed?
- Como anda? = Hoe gaat het?
- Muy bien! = Heel goed!
- Todo muy bien, gracias! = Alles heel erg goed, bedankt!
- Yo me llamo ... = Ik heet...
- Como te llamas? = Hoe heet je?
- El padre = De vader
- La madre = De moeder
- El amor = De liefde
- Mi amor = Mijn lief
- Te amo! = Ik hou van je!

C. Thema's

In zowel de voorstelling GITTE als het boek *Galgenmeid* zitten verschillende thema's verwerkt. Welke herkennen de leerlingen? Welke vinden ze belangrijk en welke minder belangrijk? Hier volgen enkele voorbeelden om eventueel het gesprek te sturen:

Familie

Gitte weet niet wie haar vader is, en haar moeder bracht haar naar een weeshuis. Ze kent haar familie niet. Leert ze deze later kennen? Beschouwt ze andere mensen als familie? Hoe is de band met haar vader uit Spanje? Zijn er nog andere voorbeelden van familie in de voorstelling? Wat vinden de leerlingen van hun familie?

Armoede

Vele mensen leefden in armoede, en ook Gitte heeft geen geld en moet daarom gaan stelen. Is dit oké? Hoe ziet armoede er uit in de 16e eeuw? Leven er tegenwoordig nog mensen in armoede?

Spionage

Gitte vertrekt als spion naar Spanje. Wat betekent dit en wat moet ze doen? Slaagt ze in haar opdracht?

Liefde

Wanneer ze in Spanje is, wordt Gitte verliefd. Hoe beschrijft ze dit? Hoe eindigt deze relatie? Zijn er nog mensen verliefd in de voorstelling? Hoe zouden de leerlingen verliefd zijn omschrijven?

D. Verwijzingen

In het stuk komen enkele verwijzingen naar andere media voor. Hier zijn een aantal opgesomd als voorbeeld. Herkennen de leerlingen zelf nog andere verwijzingen?

Kaartenkamer / Charlie Chaplin wereldbol filmfragment

<https://www.youtube.com/watch?v=YqyQfjDScjU>

Heksenvervolging / Monthy Python filmfragment

https://www.youtube.com/watch?v=yp_l5ntikaU

Flamenco / Dancing With The Stars filmfragment

<https://www.youtube.com/watch?v=vpFUcBfljRk>

6. Poppen en video

A. Poppen

In de voorstelling worden veel poppen gebruikt. Theater FroeFroe heeft daarvoor een eigen atelier in Antwerpen. In dat atelier worden ook poppen voor andere theatergezelschappen gemaakt, of voor film of televisie. Jullie kennen zeker Bumba, Liegenbeest, Fin en Flo, Kamil van Kaatje Ketnet en vele andere poppen. Het atelier kan ook gratis bezocht worden, als jullie daar interesse in hebben

Jan, Marc en Patrick Maillard zijn drie broers die deze poppen maken samen met Ina Peeters, Janneke Hertoghs en Astrid Michaelis.

Poppen maken is net zoals beeldhouwen en schilderen een kunst en een beroep. Er kruipt veel werk en tijd in. Als je graag ooit zelf een pop leert maken bij FroeFroe kan je daarvoor een workshop volgen. We geven jaarlijks workshops in het atelier of ergens anders, zowel voor volwassenen als voor jonger publiek. Je kan op de website meer info vinden.

B. Video

In deze voorstelling is er vrijwel geen decor, maar er wordt wel video gebruikt. Deze beelden werden speciaal gemaakt. Er was tijdens de repetities dus ook iemand die op de computer de beelden ontwierp voor de achtergronden of filmpjes bewerkte voor de bewegende beelden. Tijdens de voorstelling is er dus een techniker die via de computer alle beelden stuurt naar twee projectoren. Er staat er één vooraan en één achteraan. Front en retro-projectie wordt dat genoemd.

C. Muziek

Gitte is een coproductie van I SOLISTI en Theater FroeFroe. Dat wil zeggen dat we de theatervoorstelling samen maakten met het ensemble I SOLISTI.

In deze voorstelling spelen drie muzikanten mee. Zij bespelen de hobo, de klarinet en de fagot, drie houtblaasinstrumenten.

Jappe en Balder, 2 jongeren uit de jongerenwerking van I SOLISTI, spelen fagot en hobo. In het volgende filmpje leggen zij uit wat typisch is aan hun instrument en spelen ze ook een stukje. Ze vertellen ook iets over de klarinet. Wie meer wil weten over deze instrumenten, kan de instrumentenfiches in de bijlage raadplegen.

Wij van FroeFroe vonden het een uitdaging om deze klassieke muziek in zo'n poppenvoorstelling en verhaal te integreren.

Daarnaast is er een extra muzikant: Arne Leurentop speelt klanken, beats en gitaar. Hij is popmuzikant en werkt op een totaal andere manier dan de klassieke muzikanten. Je zal bijvoorbeeld de muziek uit het ballet van het Zwanenmeer gehoord hebben waarin beide muziekstijlen samen een groot orkest proberen te imiteren. De overstuurde akkoorden van de rock en roll gitaar geven de hevige impact van dertig violen.

Zo hebben we ook geprobeerd om een "hiphop-rap" in de voorstelling met onze klassieke muzikanten te spelen. De tekst hiervan vind je in bijlage C. Aan jullie om te zeggen of de muziek gelukt is maar wij vonden het alvast heel fijn en spannend om zo te werken.

Hier zijn enkele links naar de muziekstukken die gebruikt worden in de voorstelling.

Herkennen de leerlingen de stukken nog? Kunnen ze de stukken nog plaatsen binnen de voorstelling?
Vinden ze dat de muziek bij de voorstelling past?

Bootreis naar Spanje / Charles Koechlin – Trio (Allegro, Moderato, Allegro)

<https://www.youtube.com/watch?v=IQQbNvxycAc>

Koechlin schreef in zijn carrière vele nachtstukken- en stemmingen. Ook dit stuk past binnen dat thema, en past op zijn beurt ook bij deze scène. Gitte en Johannes zijn onderweg naar Spanje, een bootreis die 14 dagen duurde. Hier leert Gitte Spaans spreken, en blijkt er ook tijd te zijn voor romantiek.

Papa en Gitte / Henri Tomasi – Concert Champêtre: Nocturne

<https://www.youtube.com/watch?v=42IsKKBA8A4>

Concert Champêtre: Nocturne zorgt voor een moment van rust in de voorstelling. Gitte en haar vader zijn herenigd, het is een klein moment van hoop dat alles wel in orde komt. Toch kan ook hier de achtergrond van het nummer voor een tweede laag zorgen: Tomasi componeerde dit nummer in 1939, in hetzelfde jaar dat hij werd opgeroepen voor zijn legerdienst. Dit kan vergeleken worden met Gitte die aankomt bij haar vader en haar rol als spionne kan beginnen.

De Kaartenkamer / Muziek van Tsjaikovski – Het Zwanenmeer

<https://www.youtube.com/watch?v=jjDYW46PjA8>

Het Zwanenmeer is een bekend klassiek ballet, gecomponeerd door Tsjaikovski. Het idee van ballet komt ook terug in de voorstelling: al dansend speelt El Capitano met de wereldkaarten. Het begint met enkel blazers, maar wanneer El Capitano met de kaarten gaat spelen, wordt de muziek harder en luider, met toevoeging van een elektrische gitaar. De gitaar klinkt ook wanneer Gitte alleen de kaarten probeert te besturen, maar dan met veel eenvoudiger akkoorden.

Huwelijk / Dona Nobis Pacem

<https://www.youtube.com/watch?v=9fhJ6XrZ4jg>

De vertaling van Dona Nobis Pacem is “grant us piece” of “geef ons vrede.” Dit nummer wordt in de voorstelling gezongen door El Capitano en La Madre. Dit gebeurt op het moment dat Gitte en Don Domingo zich klaarmaken voor hun huwelijk. Hiermee zegenen de ouders dan ook het huwelijk. Het

is ook een nummer met een katholieke achtergrond, om extra het katholicisme van Spanje te benadrukken.

Bootreis naar Huis / Joseph Canteloube – Pastorale

<https://www.youtube.com/watch?v=mdxOCxpdeSs>

Wanneer Gitte terugkeert naar Vlaanderen, kennen we opnieuw een moment van rust. Ze heeft haar taak volbracht, is eindelijk vrij om te gaan en staan waar ze wil, en kijkt de toekomst tegemoet.

7. Theatercodes

Een uitgebreide versie van de theatercode vindt u op: <http://cchetloo.dsc---services.be/images/Theatercode%20Secundair.pdf>. Deze theatercode is een handleiding waarmee u het theaterbezoek met uw leerlingen vlot kan laten verlopen. Het focust vooral op de spelregels en gedragscodes en de organisatorische kant van het theaterbezoek. De belangrijkste spelregels en gedragscodes in het theater zijn hier opgelijst:

Voor de leerlingen:

- Jassen en tassen horen aan de kapstok. Mobiele telefoons worden uitgeschakeld.
- Tijdens de voorstelling blijft het publiek zitten. Er wordt ook niet naar het toilet gegaan.
- Tijdens de voorstelling is het publiek stil. Er mag natuurlijk wel gelachen worden als iets grappig is, maar het is niet de bedoeling dat je je medeleerlingen of de acteurs gaat storen.
- Tijdens de voorstelling wordt er niet gegeten of gedronken.

Voor de begeleider:

- Wees op tijd (10 minuten voor aanvang van de voorstelling)
- De begeleider gaat bij de eigen klasgroep zitten. Zo kan er ingegrepen worden als ze blijven roepen of rumoerig blijven. Dit betekent echter niet dat ze niet mogen meeleven met wat er op de scène gebeurt!
- Mobiele telefoons worden uitgeschakeld (ook voor leerkrachten, geef het voorbeeld a.u.b.)
- Als een leerling toch naar het toilet moet, gaat er altijd een begeleider mee.

8. Bijlagen

A. Fragment uit het stuk (de brochure van het stuk staat ook op de website om te downloaden)

G = Gitte

JV = Johannes

B = Beul

G: Wacht!

JV: Wat?

G: Mijn vader is een echte Spanjaard!

B: Olé !

G: Ola !

JV: Uw moeder, waar is die, kan die voor u spreken?

G: Ze heet Rosse. Meer weet ik niet. Ik weet zelfs niet hoe ze eruit ziet en of ze nog leeft.

JV: Rosse?! Tja, dat is lastig , zo zijn er veel. Weet ge nog iets anders over haar? Waar kwam uw moeder vandaan?

G: Ergens buiten de stad, ze werkte in een café met daarrond een veld vol korenbloemen.

B: Zijt ge ermee aan 't rammelen?

JV: Ge verstaat toch dat ik hier niks mee ben.

G: Uwe genades! Mijn leven staat hier op het spel. Mocht ge kunnen achterhalen waar mijn vader is. Hij zou mij kunnen helpen!

JV: Ah, ge meent het! Ik moet die in Spanje gaan zoeken?

B: 't Is Sinterklaas toch niet?!

Hahahaha... *(op hun instrument)*

G: Ik heb mijn vader zelf nooit gekend. Maar Rosse vertelde mij dat hij heel rijk is. Hij is een capitano, een vriend van de koning, een heel hoge pief! Mijn vader gaf me deze ketting... *(zoekt ondertussen naar haar ketting met zegel)*

B: Gij dochter van een vriend van de koning? Zottin!

G: Waar is mijn ketting!

JV: Excuseer?

G: Ze hebben mijn ketting afgepakt! Ik draag die altijd rond mijn nek.

JV: Kunt ge iets duidelijker zijn?

B: *(haalt ketting tevoorschijn)* Hier, dit hebben we haar afgepakt toen ze hier aankwam. Een ketting met een schelp in glas, waarschijnlijk ook gepikt.

G: Die ketting is van mijn vader!

JV: Bon, ik neem die ketting mee naar de Baljuw, hij moet beslissen. *(tegen Gitte)* Morgen komt ge voor de rechtbank. *(tegen beul)* Kom, we zijn hier klaar.

B. Fragmenten uit het boek

'Sevilla is de feitelijke hoofdstad van Spanje en van de wereld', gaat Simon Hendrikszoon verder. Vuylsteke is alweer wat rustiger geworden en giet nog een beter wijn uit voor zichzelf. De Duitser klopt de as uit zijn pijp en stopt die opnieuw. Hij krabt verveeld in zijn baard. Er vallen broodkruimels uit.

Wacht je ogenblik af, Gitte, wacht je ogenblik af op te ontsnappen.

'In Sevilla komen alle schepen uit de Nieuwe Wereld aan, die men de Amerika's noemt', gaat Simon verder. 'Uit de Amerika's komt elk jaar de zilvervloot. Dat is een vloot van tientallen schepen. Het zilver wordt in Sevilla op de kades gezet, samen met andere kostbare goederen uit de Nieuwe Wereld. Elke kapitein van de Spaanse vloot moet zich aandienen bij het Huis van de Oceanen, aantonen hoeveel zilver hij op de kades heeft neergezet en vertellen welke bijzonderheden hij op zijn reis heeft meegemaakt. Zo weten de mensen in het Huis precies hoeveel Spaanse nederzettingen, soldaten, kanonnen en schepen er in de Nieuwe Wereld zijn.'

Simon Hendrikszoon laat een stilte vallen. Hij neemt zijn pistool en blaast nog even tegen de lont. Het uiteinde wordt rood. Het maakt Vuylsteke weer nerveus. Simon blijft op zijn hoede. Ik zet een stap dichterbij. Naast mij zit de Duitser te doezelen en in het midden van de tafel ligt het pistool met de langzaam brandende lont. Ik blijf zoveel mogelijk in de ogen van Simon kijken. Want zoals Karel de Kerkpisser altijd zei: blijf degene die je wilt beroven in de ogen kijken. Hij zal des te minder beseffen dat je hem besteelt.

'Op basis van al die wetenswaardigheden werken ze in het Huis van de Oceanen de wereldkaart bij,' besluit Simon, 'en ik wil die kaart.'

Galgenmeid, p. 168-169

We lopen de trap op naar de derde verdieping van het Huis. In zeven zijateliers zijn jonge mannen met inkt en penselen landkaarten aan het kopiëren. Bij de deur naar de grote kaartenkamer

staan twee wachters. De hertog stelt hen gerust en zegt dat zijn dochter even komt kijken. De wachters laten ons erin. Ik treed binnen in het grootste heiligdom van Spanje: de grote kaartenkamer.

Tegen de muur van de kamer staan kasten met boeken die met de rug naar de muur zijn gekeerd, weg van de toeschouwer. Dat is om de pagina's de kans te geven om uit te luchten. De boeken staan ook niet dicht op elkaar geperst, zodat de bladen wat lucht krijgen en er minder gevaar voor schimmels is. De boeken hebben geen titels, maar op de buik zijn een cijfer en een letter geschilderd, zodat je de registerlijsten moet raadplegen alvorens een boek op te zoeken. Ik herken de kaartenmaker Juan López de Velasco en de kroniekschrijver Rodrigo Zamorano bij de boekenkast.

(...)

In het midden van de kamer staat een enorme ronde tafel met daarop de wereldkaart. Ik herken de continenten zoals ik die zag op de wereldbol in het huis van de hertog. Maar ze staan hier breed uitgetekend op de kaart met cijfers, tekens, data en stippellijnen ernaast. Het zijn stippellijnen die allemaal, van elke Spaanse kolonie waar ook ter wereld, terugleiden naar Sevilla.

'Elk schip dat aankomt uit de Nieuwe Wereld brengt ons nieuwe informatie over de kust van een bepaald gebied,' legt de hertog uit, 'maar ook over de inwoners, over de Spaanse nederzettingen, over het aantal stenen huizen. Al die gegevens zetten bij op de grote wereldkaart in deze kaartenkamer. Die grote kaart is nooit klaar. Die wordt elke week, elke dag bijgewerkt. Ze haat de Padrón Real in is Spanjes grootste geheim.'

'De wereld ligt voor u', grapt Zamorano.

(...)

Alle Spaanse gebieden zijn in het goud geschilderd. Helemaal rechts bovenaan, daar waar de lijnen van Azië vervagen, kijkt Jezus Christus naar de wereld. De westkust van de noordelijke Amerika's is nog niet getekend. Ook de kust van een groot eiland aan de andere kant van de Amerika's is maar half geschetst. Ik wijs op die oceaan.

'De koning heeft die zee de Stille Oceaan genoemd,' legt Juan López uit, 'omdat Spanje er vrede en stilte heeft gebracht.'

'De vrede. *La paz*', vult Rodrigo aan. 'Daarom noemen ze het de Oceaan van de Vrede, de Pacifische Oceaan. Daar zijn ook de Spaanse eilanden: de Filippijnen, genoemd naar onze koning Filips.'

Galgenmeid, p. 294-297

C. Rap 'Ontspanje'

D1: Ont - span je

D2: Ont - span je

D1: Ont - span je

D2: Relax

1+2: Ont - spanje

1: we zijn in Spanje

Hier kan je

je eens lekker laten gaan

dus ontspan je

1+2: relax

2: wat je nu moet doen, kan ook straks

2: welkom chica

1: chica chica chica
2: in het land waar de zon
nooit verdwijnt
naar het schijnt
1: waar de zon
als ze kon
nooit begon
aan de nacht
1+2: want de dagen zijn hier warmer dan verwacht

1+2: Ont - span je
Ont - span je

1: 'k wil u bepotelen
dan ga ik jodelen
2: gij zet ons in lichterlaaie
dat ons oren d' ervan draaie

1: wij willen u graag zien
want gij zijt zo'n schoon masjien
2: wij willen om u geven
1+2: zijt nu toch nie zo verlegen

2: alles is hier vreemd
1: alles is hier anders
toch voor buitenlanders
2+1: zoals jij

(vanaf hier tot het einde Julie)

2: Ne meneer dat is nen don
1: en een eps dat is jamon
2: La playa is het strand
1: of is dat in een ander land
waar ze dagen liggen chillen
op nen handdoek me rooie billen
1+2: Relax
1: Relax

1: Godverdomme is Caramba
2: De kuskesdans la bamba
1: de nacht noemen we fiesta
2: de dag noemen we siësta
1: Tante Rita en André
zijn Juanita en José
2: steak met frieten en een stella
1: is sangria met paella – ella – ella – ee - ee – ee
1+2: sangria met paella – ella – ella – ee - ee – ee

D. Instrumentenfiches

Hobo

De **hobo** behoort tot de familie van de houtblazers en is een dubbelrietinstrument. Twee rietblaadjes worden tegen elkaar gebonden en hierop wordt geblazen. De lucht laat de rietblaadjes tegen elkaar trillen, zo gaat ook de lucht in de hobo trillen, waardoor de klank kan ontstaan. Het kleppensysteem zorgt ervoor dat we alle noten kunnen spelen. Voor elke noot bestaat een bepaalde combinatie van kleppen die opengelaten worden of gesloten worden. Zo worden verschillende toonhoogtes gespeeld.

De hobo heeft een zeer oude geschiedenis. Een belangrijke voorloper van dit instrument, de **zuma** raakte in de 14de eeuw vanuit Mesopotamië verspreid over de hele wereld. De luide en doordringende toon van dit instrument, maakte het uiterst geschikt om in openlucht te spelen. In het begin werd de zuma dan ook vooral in Turkse legerorkesten gebruikt.

Kruisvaarders brachten de zuma mee naar West-Europa, waar het instrument zich ontwikkelde tot de **schalmei**, de directe voorloper van de hobo.

In tegenstelling tot de Arabische zuma, die vooral door soldaten bespeeld werd, wordt de schalmei door hovelingen en burgers bespeeld. Vanaf het begin van de 16de eeuw wordt de schalmei heel vaak door speellieden in de steden gebruikt. Kleine groepjes muzikanten vormen dan de eerste ensembles in de steden.

In de 17e en 18e eeuw ondergaat het instrument heel wat veranderingen om aan de hogere muzikale eisen te kunnen voldoen. Vanaf de 19de eeuw wordt ook het kleppensysteem toegevoegd (de oudste schalmeien hadden dit nog niet). Vanaf dan ziet de hobo eruit zoals we hem nu kennen.

Fagot

Ook de **fagot** behoort tot de familie van de houtblaasinstrumenten en is net zoals de hobo een dubbelrietinstrument. Het instrument dankt zijn naam aan de bouwwijze. De fagot is een lange houten buis, die omwille van de hanteerbaarheid 'dubbelgevouwen' is en als het ware een 'bundel' vormt. Het Italiaanse woord voor (takken)bundel is 'Fagotto'. De fagot is een van de laagst klinkende houtblaasinstrumenten.

De belangrijkste voorloper van de fagot is de **dulciaan**. De dulciaan is veel kleiner en had nog bijna geen kleppen. In de loop van de eeuwen werd steeds beter materiaal gebruikt en is de fagot steeds meer voorzien van kleppen. Op die manier krijgt dit instrument steeds meer mogelijkheden.

Vanaf de 18de eeuw krijgt de fagot een vaste plek in het symfonieorkest.

Klarinet

Mondstuk

Beker

De **klarinet** is een houtblaasinstrument dat met een enkel riet bespeeld wordt. Het riet wordt met een rietbinder vastgemaakt aan het mondstuk. De lucht wordt tussen het mondstuk en het riet geblazen, waardoor het riet begint te trillen. De trilling van het riet zet de lucht in de klarinet in beweging en zo ontstaat het geluid.

De rechtstreekse voorloper van de klarinet was de **chalumeau**, een volksinstrument met vingergaten en zonder kleppen (zoals een blokfluit), met een breed mondstuk en een enkelriet. De chalumeau kwam vooral veel voor in de Weense opera van de 18de eeuw. De chalumeau kende echter nog veel beperkingen.

Verschillende instrumentenbouwers experimenteerden om van de chalumeau een beter instrument te maken met meer mogelijkheden, wat leidde tot het ontstaan van de klarinet. Er werden kleppen op het instrument geplaatst, op een manier waardoor de klarinettist veel gemakkelijker alle noten kon spelen.

In de 19de eeuw kreeg de klarinet een vaste plaats in het symfonieorkest. Rond deze tijd kreeg ze ook stilaan haar huidige vorm.

EINDE